CUDES JOURNAL CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Aksöz, M. (2023). "Külkedisi Masalının İnternet Ortamındaki Değişkeleri. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 6 (1),29-36.

Research Article

"Külkedisi" Masalının İnternet Ortamındaki Değişkeleri

Variations of the "Cinderella" fairy tales on the Internet

Prof. Dr. Munise AKSÖZ
Kurum: Çukurova Üniversitesi
E-posta: muniseaksoz@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-1032-8723

DOI: http://dx.doi.org/10.29228/cudes.69285

Article Info

Received: 06.04.2023
Accepted: 14.04.2023

Keywords: Cinderella, , variations, fairy tale features

Abstract

In this study, 8 "Cinderella" stories on the Internet are discussed with regard to their narrative changes. The fairy tales studied are the texts that are first presented to the reader when they are typed into the Cinderella search engine. Cinderella fairy tales available online include: M1. "Külkedisi Gerçek Hikâyesi Oku. M2. "Külkedisi Sindirella Masalı". M3. "Külkedisi". M4. "Külkedisi Sindirella Masalı Oku". M5. "Sindirella Külkedisi Masalı". M6. "Cinderella (Külkedisi) Masalı ve Hikayesi Oku - Baloya giden külkedisi…". M7. "Külkedisi Sindirella Çocuk Masalı". M8. "Külkedisi Grimm Kardeşler bir peri masalı". In order to clarify which fairy tale the study is about, the abbreviation M1, M2 has been placed in front of the names of the fairy tales in the list above. These abbreviations are used for these fairy tales in the study.

Makale Bilgisi

Geliş: 06.04.2023
Onay: 14.04.2023

Anahtar sözcükler: Kül Kedisi Masalı, değişke, masal özellikler.

Öz

Bu çalışmada internet ortamında bulunan 8 "Külkedisi" masalı gösterdikleri anlatım değişiklikleri açısından ele alınmıştır. İrdelenen masallar "Külkedisi masalı" arama motoruna yazıldığında ilk olarak okuyucuya sunulan metinlerdir. İnternet üzerinde bulunan Külkedisi masalları şunlardır: M1. "Külkedisi Gerçek Hikâyesi Oku". M2. "Külkedisi Sindirella Masalı**"**. M3. "Külkedisi". M4. "Külkedisi Sindirella Masalı Oku". M5. "Sindirella Külkedisi Masalı". M6. "Cinderella (Külkedisi) Masalı ve Hikayesi Oku - Baloya giden külkedisi…". M7. "Külkedisi Sindirella Çocuk Masalı". M8. "Külkedisi Grimm Kardeşler bir peri masalı". Çalışmada irdeleme yaparken hangi masaldan söz edildiğini belirtebilmek için kısaltma olarak yukardaki listede yer alan masal isimlerinin başına M1, M2 şeklinde ibareler konulmuştur. Bu kısaltmalar çalışmanın içinde o masallar için kullanılacaktır.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada internet ortamında bulunan 8 "Külkedisi" masalı gösterdikleri anlatım değişiklikleri açısından ele alınmıştır. İrdelenen masallar "Külkedisi masalı" arama motoruna yazıldığında ilk olarak okuyucuya sunulan metinlerdir.

Masallar ilk başlarda sözel olarak aktarılan ve aktarıldığında her anlatıcıya göre birtakım özellikler kazanan, anlatıda değişiklik gösterebilen halk yazınlarıdır. Masallar çok sonraları yazıya dökülerek unutulmalarının önüne geçilmiş edebi yapıtlardır. Masallar yazıya geçiriliş esnasında yazıya aktaranın, anlatıyı kimin ağızından dinlediğine göre anlatım değişikliklerine uğramıştır. Burada şunu da vurgulamak gerekir ki sözel olarak aktarılan ve daha sonra yazıya geçirilen bütün halk yazınlarında bunu görmek olasıdır (Schwankle & Schwankle 1990: 292-294, Yıldırım-Aksöz 2009: 496-500).

Halk masallarının belli kalıplaşmış özellikleri bulunmaktadır. Masalarda genelde tek bir başkişi ve onun karşısında yer alan figürler vardır. Genelde yardımsever, güzel, iyi kalpli, cesur, çalışkan gibi tüm olumlu özellikler masal başkişisine aittir. Kötü kalpli, çirkin, tembel gibi olumsuz özellikler ise başkişinin karşısında yer alan figüre verilmektedir. Olağan dışı olan her şey sıradan karşılanmaktadır. Örneğin kurdun konuşması gibi. Bu tarz öğeler başkişiyi şaşırtmaz, korkutmaz. Bunun dışında

masallardaki başkişiler herhangi bir yönü ile mağdur olan kişilerdir ve bu mağduriyetlerini gidermeye çalışırlar. Bunun içinde birtakım sorunları, engelleri çözmek zorundadırlar. Bunları çözdükten sonra mutlu sona kavuşurlar. Masalda kötülük yapan kişiler ise cezalarını bir şekilde çekerler. Genelde sorunlar ya da engeller üç aşamadan oluşmaktadır. Bu üç aşamayı geçen başkişi istediğine kavuşur (Yıldırım-Aksöz 2012:43-45; Lüthi 1979; Boratav 1969; Boratav 1992). Bu çalışmada ise internet ortamında, farklı sitelerde yer alan Külkedisi masalında ne gibi değişkelerin var olduğu merak edilmiş, incelenmiş ve ortaya çıkarılmıştır.

Balcı & Darancık (2017) gibi birçok bilim insanının belirttiği üzere internet kanalları üzerinden yapılan yayın, haberleşme ve paylaşımların dili basılı kaynakların dilinden farklıdır. Buna koşut olarak internetten alınan sekiz Külkedisi masalının dilinin, kullanılan sözcüklerin farklı olduğu, her ne kadar masalın kurgusu, olay öğesi korunmuş olsa da farklı farklı anlatım tarzlarının söz konusu olduğu saptanmıştır. Bunun dışında biçim olarak kimi Külkedisi masalının daha uzun kimisinin ise daha kısa olduğu görülmüştür. Şunu da belirtmek gerekir ki incelenen sekiz masaldan biri Grimm Kardeşlerin orijinal derledikleri Külkedisi masalının çevirisidir. Diğer masallar bir ya da bir buçuk sayfadan oluşurken Grimm Kardeşlerin masalı dört sayfadan oluşmaktadır. İncelen diğer yedi masalın kısaltılmış olduğu, masalın üç problem çözme, üç engel aşma özelliğinin kaldırılmış olduğu görülmüştür. Orijinal masallara bakıldığında Külkedisinin üç kez baloya gittiği, prensin Külkedisine kavuşmak için üçüncü denemede gerçek gelini bulduğu görülmektedir. Yani masallarda bulunun üçleme Grimm Kardeşlerin masalında varken diğer yedisinde, kısaltıldıkları için yoktur. İnternet üzerinde bulunan Külkedisi masalları şunlardır:

M1. "Külkedisi Gerçek Hikâyesi Oku" (https://masaloku.com.tr/kul-kedisi/. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M2. "Külkedisi Sindirella Masalı" (https://www.masaloku.net/kulkedisi-masali. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M3. "Külkedisi" (https://www.masal.org/kulkedisi.html. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M4. "Külkedisi Sindirella Masalı Oku" (https://www.masallaroku.com/sindirella-kulkedisi-masali-hikayesi/. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M5. "Sindirella Külkedisi Masalı" (https://www.masallaroku.com/sindirella-kulkedisi-masali/. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M6. "Cinderella (Külkedisi) Masalı ve Hikayesi Oku - Baloya giden külkedisi…" (https://www.milliyet.com.tr/cocuk/masal/cinderella-kulkedisi-masali-ve-hikayesi-oku-baloya-giden-kulkedisi-6197713. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M7. "Külkedisi Sindirella Çocuk Masalı" (https:// www. bebeko. com. tr/ blog/ kulkedisi-sindirella-cocuk-masali- 116. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

M8. "Külkedisi Grimm Kardeşler bir peri masalı" (https:// www. grimmstories. com/tr/grimm_masallari/kulkedisi. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

Çalışmada irdeleme yaparken hangi masaldan söz edildiğini belirtebilmek için kısaltma olarak yukardaki listede yer alan masal isimlerinin başına M1, M2 şeklinde ibareler konulmuştur. Bu kısaltmalar çalışmanın içinde o masallar için kullanılacaktır.

2. MASAL GİRİŞİ / MASAL TEKERLEMESİ

Halk masalları genelde bir tekerleme ile başlamaktadır. Bu başlangıç tekerlemeleri aslında dinleyene ya da okuyana "Bana inanma!" sinyalini vermek istemektedir. Zaten özellikle Türk ya da Doğu masalları tekerlemelerine bakıldığında anlatılanın gerçek olmasının mümkün olmadığı görülmektedir. Türk ya da Doğu masal tekerlemeleri Avrupa masal tekerlemelerine göre çok zengindir (Boratav 2000).

Masallarda üç çeşit tekerleme vardır. Biri en çok bilineni masal başı tekerlemeleridir. İkincisi masal ortası tekerlemeleri üçüncüsü ise masal sonu tekerlemeleridir. Bu tekerlemelerin her birinin işlevleri farklı farklıdır. (Boratav 1992: 32-54)

2.1. Masal Başı Tekerlemeleri

Masal başı tekerlemelerinin işlevi genelde masalı başlatmak, onların gerçek dışı olduğunu göstermek, bu anlatıya inanılmaması gerektiğini vurgulamaktır. Örneğin "Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde… Eşek dellal iken, deve berber iken…" (Boratav 1969: 15). Bu tekerlemeye bakıldığında gerçek dışı bir olayın anlatıldığı görülmektedir. Hiçbir eşek dellal ve hiçbir deve berber olamayacağına göre bu anlatının da doğru olmadığı, yalan, uydurma olduğu belirtilmeye çalışılmaktadır.

Yukarda da vurgulandığı gibi Türk ya da Doğu masalları giriş tekerlemeleri açısından oldukça zengindir, öyle ki kendi başına tekerleme masalları bile bulunmaktadır (Boratav 2000).

Elbette masal başı tekerlemeleri masalı anlatan ya da yazıya aktaran kişinin becerisine göre uzun ya da kısa olmakta ve dinleyeni masala hazırlamaktadır (Boratav 1992: 32-54).

İnternette bulunan Külkedisi masalının başlangıç tekerlemelerine bakıldığında masallarda farklı tekerlemelerin kullanıldığı göze çarpmaktadır.

M1: "Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde…"

M2: "Bir zamanlar"

M3:"Bir varmış bir yokmuş"

M4:"Çok eski zamanlarda"

M5:"Evvel zaman içinde kalbur zaman içinde"

M6: "Eskiden püsküden,
Kimseye nazar değmeden,
İyi kalpli insanlar uzun yaşarmış,
Kötüler onları yenemeden.

İyilerin kazandığı, kötülerin kaybettiği zamanlarda Sindirella adlı bir kızla babası yaşarmış bir kasabada…"

M7: "Bir zamanlar"

M8: "……"

Yukarda incelenen sekiz masalın giriş tekerlemeleri örnek olarak verilmiştir. M2, M7'de görüldüğü gibi "bir zamanlar" ifadesi kullanılmış, M3'de ise klasik masal tekerlemesi olan "bir varmış bir yokmuş" yer alırken ona benzeyen M1 "Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde…" ve M5'de "evvel zaman içinde kalbur zaman içinde" başlangıç tekerlemesi görülmektedir. M6'da ise

"Eskiden püsküden,
Kimseye nazar değmeden,
İyi kalpli insanlar uzun yaşarmış,
Kötüler onları yenemeden.
İyilerin kazandığı, kötülerin kaybettiği zamanlarda…"

Bu masal tekerlemesi ise öbürlerine göre oldukça uzun ve farklıdır. Aslında tipik Türk ya da Doğu masalı tekerlemesinin bir örneğidir. Burada şunu da belirtmek gerekir; örnekteki tekerleme Doğu masal özelliğini yansıtsa da "Külkedisi" ismi yerine "Sindirella" ismi kullanılarak güncelleme yapılmıştır.

Yukarda vurgulandığı gibi Doğu masalları özellikle giriş tekerlemeleri açısından çok zengindir, hatta kendi başına tekerleme masalları bulunmaktadır. Bunun aksine Avrupa masalları tekerleme açısından oldukça fakirdir. En çok görüleni "Bir varmış bir yokmuş" şeklindedir. Kimi masalda ise hiç giriş tekerlemesi bulunmamaktadır. İnternetten bulunan Grimm Kardeşlerin derledikleri Külkedisi masalının başına bakıldığında tekerlemenin olmadığı görülmektedir. Masal "Zengin bir adamın karısı hastalandı" (M8) diye doğrudan başlamaktadır. Masalın orijinaline bakıldığında da bu şekilde başladığı görülmektedir (Grimm1984: 153).

2.2. Masal Ortası Tekerlemeler

Masal ortası tekerlemeler ise aslında uzun zamanı kısaltmak, gidilecek yolları gitmek, yapılacak işlerin çabucak bitirmek için kullanılan kalıp sözlerdir (Boratav 2000. 96-105). Masal ortası

tekerlemelere bakıldığında sekiz masalda aslında alışılagelmiş tekerlemelerin olmadığı görülür. Örneğin ”Az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik, bir arpa boyu yol gittik” diye bir ifade yer almamaktadır. Ancak gene de zamanı kısaltmak için birtakım ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Masallarda gece on ikinin olması ve anlatıyı kısaltmak amacı ile şu ifadelere rastlanmıştır.

M1: “Zaman ikisi içinde düşündüklerinde çok daha çabuk geçiyordu. Külkedisi bu arada perinin sözlerini unutmuştur. Gece yarısını gösteren saatin seslerini duyar duymaz perinin sözlerini hatırlayan külkedisi…”

M2: “Saatler saatleri, dakikalar dakikaları kovalamış ve Külkedisi saat tam on ikiyi vuracağı sırada evde olması gerektiğini hatırlamış.”

M3: Külkedisi zamanın nasıl geçtiğini anlamamış ve gözü duvardaki saatte takılmış saat 12 olmak üzereymiş.”

M4: “Akrep yelkovanı kovalayadursun bizim Külkedisi çok eğlenmiş ve saate hiç dikkat etmemiş. Sonra birden aklına saat gelmiş ve saate bakmış. 12’ye çok az varmış ve hemen gitmesi gerekiyormuş.”

M5: “Saatler ışık hızında geçmiş, neredeyse saat on ikiye gelmiş.”

M6: “Saat 12’ye yaklaştığında, Külkedisi kaçmış arabasına…” “

M7: “Saatler saatleri, dakikalar dakikaları kovalamış ve Külkedisi saat tam on ikiyi vuracağı sırada evde olması gerektiğini hatırlamış.”

M8: “Gecenin geç saatlerine kadar dans etti genç kız. Sonra eve dönmek istedi.”

Sekiz örnekte de görüldüğü gibi zamanı kısaltmak ve biran önce saatin 12 olmasını sağlamak için her bir masalda değişik kalıp sözler kullanılmıştır. Bu ifadelerin farklı olması aynı zamanda masalın değişkelerini oluşturmaktadır.

2.3. Masal Sonu Tekerlemeler

Masal sonu tekerlemesi, okura masalın sona erdiğini, bunun kurgusal bir anlatı olduğunu, gerçekle ilgisi olmadığını gösteren tekerlemelerdir (Boratav 2000. 96-105; Wilpert 1989: 547-550). Örneğin “Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine” ya da “Gökten üç elma düşmüş, biri sana, biri bana, biri de anlatanın başına“ diye. İncelenen masallara bakıldığında, bu masallar kısaltıldığından dolayı çoğunun sonu birden bire olmakta, hedefe çabuk ulaşılmakta ve eksik kalmaktadır. Sanki sonları değiştirilmiş ve günümüze uyarlanmış şekildedir. Böylelikle kullanılabilecek tekerlemeler de eksik kalmaktadır. Masalların sonlarına bakacak olusak:

M1: “Prens diz çökerek ‘Benimle evlenir, bir ömür benimle olmak ister misin?’

Külkedisi ‘Evet,’ diyerek prense sarıldı. Birkaç gün sonra dillere destan bir düğünle evlenerek, sarayda hep birlikte mutlu bir yaşam sürüdüler.“

M2: “Prens diz çöküp Külkedisi ’ne evlenme teklif ederken iki üvey kardeşe de öfke ve kıskançlıkla olanları seyretmek kalmış. Külkedisi Prens’in teklifini tabii ki kabul etmiş.”

M3: “Bir kız daha olduğunu görmüş ve ayakkabıyı ona da denemişler ve ayakkabı bir kere de Külkedisi’nin ayağına olmuş. Üvey kardeşleri ve annesi çok bozulmuş. Külkedisi’ni alıp saraya götürmüşler. Prens Külkedisi’ni karşısında görünce çok mutlu olmuş ve evlenmişler ömür boyu mutlu bir şekilde yaşamışlar.”

M4. “Prens iki kıskanç kardeşin önünde Külkedisi’ne evlenme teklifi etmiş. Külkedisi kabul etmiş ve mutlu mesut yaşamışlar.”

M5. “Prens dizlerini çökmüş ve evlenme teklifi etmiş. Üvey kardeşler o kadar sinirlenmişler ki ama ellerinden bir şey gelmemiş. Aşkın eninde sonunda her engeli aşacağının farkına varmışlar. Sindirella evet demiş, evlenmişler ve sonsuza kadar mutlu yaşamışlar.

M6. “Benimle evlenir misin, sarayıma gelip yaşar mısın?

Külkedisi ‘evet’ demiş, üvey annesi ve kardeşlerini affetmiş.

Babası da dönmüş, düğüne gelip kızını öpmüş.

Prens ve Külkedisi bir araya gelmiş, bu masal da burada bitmiş."

M7. "Prens diz çöküp Külkedisi'ne evlenme teklif ederken iki üvey kardeşe de öfke ve kıskançlıkla olanları seyretmek kalmış. Külkedisi Prens'in teklifini tabii ki kabul etmiş."

M8: "Bir tabureye oturarak ağır takunyasını çıkardı ve altın ayakkabıyı ayağına geçirdi; tıpatıp uydu! Ayağa kalktığında prens ona iyice baktı ve dans ettiği güzel kızı tanıyıverdi. "Asıl gelin bu!" diye haykırdı.

Üvey anneyle kızları dehşet içinde kaldılar, öfkeden yüzlerinin rengi attı. Prens Külkedisi'ni atma bindirerek oradan uzaklaştı. Fındık ağacının önünden geçerlerken iki beyaz güvercin şöyle seslendi:

Bak bir kere bak,
Pabuç ne büyük, ne ufak;
Ayağı da kanamıyor.
Asıl gelin bu işte!

Bunları söyler söylemez her iki güvercin bulundukları yerden uçarak Külkedisi'nin omzuna kondular; biri sağına, öbürü soluna. Ve orada kaldılar."

Masalların altısında (M1, M2, M4, M5, M6, M7) görüldüğü gibi prens, Külkedisine diz çöküp evlenme teklif etmektedir M3'de ise yardımcıları Külkedisini saraya götürür ve prensle evlenir. Orijinal masalda (M8) ise kötü olan iki kız kardeş cezalandırılmakta ve yaptıkları kötülüklerin cezasını ödemektedirler. Külkedisi ise prensle evlenir. Orijinal masalın sonu halk masalının sonuna uygundur. Çünkü halk masallarında iyiler ödüllendirilmekte kötüler ise cezalandırılmaktadır.

3. OLAY ÖRGÜSÜ

Külkedisi masalının belli bir olay örgüsü vardır. Külkedisinin annesi ölür, babası iki kızı olan başka bir kadınla evlenir. Üvey anne ve kız kardeşler Külkedisine kötü davranır. Günün birinde bir balo olur. O baloda prens evleneceği kızı seçecektir. Külkedisini görür ve âşık olur. Sonunda da külkedisi ile evlenir. Bu olay örgüsü irdelenen sekiz masalda da korunmuştur. Ancak gene de bir takım farklılıklar vardır. Özellikle de Grimm Kardeşlerin derlemiş oldukları Külkedisi masalı (M8) diğerlerinden farklı özellikler taşımaktadır.

İrdelenen sekiz masalda temel kurgu aynı olsa da anlatımda bir takım değişiklikler vardır. Kimi masalda babanın iki kızı olan bir kadınla evlendiği söylenir ve bir daha anlatıda ondan söz edilmezken kiminde masalın sonunda tekrar ortaya çıkmaktadır. Sekiz masalın hepsinde en başta annenin öldüğü dile getirilmektedir. Ancak bir tek Grimm Kardeşlerin masalında (M8) anne ölmeden önce kızı ile konuşup ona yol göstermeye çalışmaktadır.

"Zengin bir adamın karısı hastalandı. Kadıncağız öleceğini anlayınca biricik kızını yanına çağırıp, 'Bak çocuğum, sakın doğruluktan ve iyilikten sapma; o zaman Tanrı hep seninle olur. Ben de öbür dünyadayken seni hep izleyeceğim' dedikten sonra hayata gözlerini yumdu." (Grimm Kardeşler)

Yukardaki alıntıda da görüldüğü gibi anne kızını doğru yola sevk etmeye çalışmaktadır. Diğer masallarda ise anne bir şey demeden ölmektedir ve baba bu masallarda hemen evlenir. Grimm Kardeşlerin masalında ise babanın evlenmesi biraz zaman alır. Bu masalda kış gelir geçer ve baba öyle evlenir. Sekiz masaldaki ortak nokta ise üvey anne ve kız kardeşlerin kötü olmasıdır. Külkedisine eziyet ederler ve onu hizmetçi olarak kullanırlar.

Seçilen sekiz masalın altısında (M1, M2, M3, M4, M5, M7) babadan evlendikten sonra bir daha söz edilmezken M6'da baba geziye gider M8'de ise babanın bir yere gitmesi gerekir ve kızlara bir istekleri olup olmadığını sorar. Bu iki masalda da baba figürü ortadan kaldırılmamaktadır. Grimm Kardeşlerin masalında (M8) baba kısa bir süre sonra geri dönüp üvey kızlarının ve kızının istediklerini getirmişken, diğer masalda (M6) baba ancak masalın sonunda düğün esnasında tekrar ortaya çıkar.

Grimm Kardeşlerin derlediği masalda Külkedisi babasından şapkasına takılan filizlenmiş bir dal istemektedir. Babası bu isteğini yerine getirir ve Külkedisi bu fındık dalını annesinin mezarına ekerek büyük bir ağaç yetişir. Bu ağacın üzerinde Külkedisinin tüm isteklerini yerine getiren bir güvercin

bulunmaktadır. Grimm Kardeşlerin masalı (M8) diğer yedi masaldan bu noktada ayrılmaktadır. Diğer yedisinde (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) Külkedisi baloya gidebilsin diye bir peri gelip gerekli sihirleri yaparken Grimm masalında (M8) Külkedisi diktiği ağacın yanına giderek dileğini söyler ve dileği ağacın üzerinde bulunan güvercin tarafından gerçekleştirilir.

> "Evde kimse kalmayınca Külkedisi annesinin fındık ağacının altındaki mezarına giderek şöyle seslendi:
>
> Ey ağaç, sallan silkelen,
> Altınla gümüş olsun gelen!" (Grimm Kardeşler)

Bu eylem masalda üç kez tekrar edilmektedir. İlkinde Külkedisine altın ve gümüş bir elbise kuş tarafından atılmaktadır. İkincisinde ise birincisinden daha güzel ve üçüncüsünde ise Külkedisi en güzel elbiseye sahip olur. Külkedisine bu elbiseler verilirken aynı tekerleme üç kez söylenmektedir.

Bunların dışında orijinal masalda üvey anne Külkedisini kandırmakta, mercimekleri ayıklarsa onlarla baloya gelebileceğini söylemektedir. Bunun üzerine Külkedisi kuşlardan yardım isteyerek mercimekleri ayıklatmaktadır.

> "Genç kız arka kapıdan bahçeye çıktı ve 'Güvercinler, kumrular, sevgili kuşlar! Bana ayıklamada yardım edin!' diye seslendi:
>
> İyileri kazana atın
> Kötüleri kursağınıza katın." (Grimm Kardeşler)

Kuşları çağırmak için bu tekerlemeyi iki kez tekrar edip yardım almaktadır. Ancak iki kez üvey annenin istediğini yerine getirse de, sonunda üvey anne Külkedisine onu götürmeyeceğini söylemektedir. Bu olay öğesi diğer 7 (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) masalda bulunmamaktadır. Yedi masal o kadar kısaltılmış ki direk perinin gelmesine ve Külkedisine yardım etmesine geçilmektedir. Peri ile sihirleri gerçekleştiren diğer yedi masla bakılacak olursa, bu masallardaki periler Külkedisini baloya hazırlarken aynı yöntemleri kullansalar da anlatımda ufak tefek farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin M1'de peri bal kabağını birkaç fareyi sihirle arabaya ve uşaklara çevirirken diğerlerinde fareler sayı ile belirtilmektedir M2'de 6 fare, 1 sıçan, 6 kertenkele kullanılmıştır, M3'te kabak 7 fare, M4'de 6 fare 6 sıçan 6 kertenkele, M5'de bal kabağı 6 fare, 1 sıçan, 6 kertenkele, M6'da bal kabağı fare, M7'de bal kabağı, 6 fare, 1 sıçan, 6 kertenkele şeklindedir.

Küçük de olsa masallarda bu tip farklılıklar görülmektedir. Başka bir fark, örneğin elbise ve ayakkabı da vardır. Bu tarz küçük anlatım farklılıkları masallarda görülmüştür. Ancak sekiz masalda da Külkedisi gece 12'de balodan ayrılmak zorundadır ve ayakkabısının tekini geride bırakır.

Grimm Kardeşlerin masalında (M8) balo üç gün sürerken ve her şey üç gün tekrar ederken diğer masallarda (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) bunlar sadece bir defa gerçekleşir. Ayrıca bu yedi masalda gece 12'de her şey eski haline dönerken Grimm (M8) masalında araba ve uşaklar olmadığından böyle bir dönüşüm söz konusu değildir. Sadece Külkedisi elbisesini çıkarır, bu elbise güvercin tarafından götürülür ve Külkedisi eski kıyafetlerinin içinde olur.

Başka küçük bir fark ise ayakkabının denenmesidir. Yedi masalda, buna Grimm masalı da dâhil (M1, M2, M4, M5, M6, M7, M8), ayakkabı prens tarafından denetilirken sadece bir masalda (M3) prens uşaklarını yollamış ve adamları Külkedisini bulup saraya getirmiştir. Masalların altısında prens ayakkabıyı denettikten sonra Külkedisine evlenme teklif etmekte ve Külkedisi bu teklifi kabul ederek masallar sona ermektedir.

Grimm Kardeşlerin masalında (M8) ise ayakkabı giyme ritüeli doğru gelini bulana kadar üç kez tekrarlanmaktadır. Birincisinde prens, ayak parmağını kesmiş olan kız kardeşini götürür ve güvercinleri uyarır. İkincisinde topuğunu kesmiş olan kız kardeşini götürür ve güvercinler onu tekrar uyarır.

> "Tam mezarın önünden geçerken fındık ağacına tünemiş iki güvercin şöyle seslendi:
>
> Bak bir kere bak,
> Pabuç çok ufak!
> Ve kan içinde
> Asıl gelin evinde." (Grimm Kardeşler)

Yapılan bu uyarılardan sonra prens her defasında geri döner ve üçüncü girişiminde Külkedisini bulur.

"Prens Külkedisini atma bindirerek oradan uzaklaştı. Fındık ağacının önünden geçerlerken iki beyaz güvercin şöyle seslendi:

Bak bir kere bak,
Pabuç ne büyük, ne ufak;
Ayağı da kanamıyor.
Asıl gelin bu işte!" (Grimm Kardeşler)

Grimm masalının (M8) sonu da diğerlerinden farklı bitmektedir. Üvey kız kardeşler yaptıkları kötülüklerden dolayı cezalarını çekerler. Kısaca masalın özelliği olan iyilerin ödüllendirilmesi kötülerin cezalandırılması bu masalda görülmektedir. Böyle bir olay örgüsü diğer yedi (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) masalda da yoktur. Onlarda prens Külkedisine evlenme teklif etmekte ve masal böylelikle sona ermektedir.

"Düğün günü gelip çattı. Kötü kız kardeşler prense yaltaklanarak şans dilediler. Gelinle damat kiliseye girerken büyük kız kardeş onların sağında, küçük kız kardeş solunda yer aldı. Tam o sırada güvercinler kızların birer gözünü gagalayarak kör etti. Kilise çıkışında bu kez büyük kız kardeş sol tarafta, küçük kız kardeş sağ tarafta yer aldı. Güvercinler onların diğer gözünü de gagalayarak kör etti. Böylece her iki kız da yaptıkları kötülüklerin ve söyledikleri yalanın cezasını ömür boyu çekmiş oldu." (Grimm Kardeşler)

Yukardaki alıntıda da görüldüğü gibi Grimm Kardeşlerin masalı (M8) okurun ya da dinleyicinin masaldan beklediği adalet duygusunu yerine getirmektedir.

Diğer yedi masalda (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) bu özelliğin yok olması birazda masalların kısaltılmasından kaynaklanmaktadır.

4. SONUÇ

İrdelenen sekiz masala bakıldığında yedi masalın (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) orijinal masaldan (M8) çok farklı olduğu ve oldukça kısaltıldığı görülmektedir. Aslında masalların özelliği olan üç problem çözme, üç engel aşma ve ondan sonra mutlu sona erme özelliği kısaltmalardan dolayı ortadan kalkmıştır. Masalın bu üçleme özelliği sadece Grimm Kardeşlerin (M8) derledikleri masalda görülmektedir. Külkedisi prensine ulaşabilmek için 3 kez baloya gider, prens Külkedisine ulaşabilmek için 3 kez ayakkabı denetir ve ancak sonuncusunda isteğine kavuşur.

Biçim özellikleri açısından bakıldığında bir masal hariç (M6) hepsinin düz yazı özelliğini taşıdığı görülmektedir. M6'da ise şiirsel bir dil kullanılmaya çalışılmıştır. Ancak dil kullanımının, anlatım şeklinin kötü olduğunu söylemek gerekir Yarım bırakılmış cümleler bu masalda oldukça çok yer almaktadır. Kafiyeli bir anlatım seçilmeye çalışılmış, ancak masal özelliklerini nerdeyse yitirmektedir. Külkedisi masalının belirgin olay örgüsünün dışında aslında bir şey kalmamıştır. Bunun dışında irdelenen bütün masalların dili yalın ve kolay anlaşılırdır. Ele alınan masalların hepsi kısa anlatı türüne girmektedir. En uzunu olan Grimm Kardeşlerin masalı (M8) dört sayfayı geçmemektedir.

Sonuç olarak şunu vurgulamak gerekir, internet ortamında bulunan Külkedisi masallarının temel kurgusu aynı olsa da anlatım, kullanılan dil, verilen ayrıntılar birbirinden farklılık göstermektedir. Özellikle orijinalinden sapmış olan yedi masalın (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7) dil kullanımında daha özenli olunması gerekirdi. Bu masalları okuyanların çocuk olduğu ve noktalama imlerinin aslında bütünsel özellikleri temsil etmesi nedeniyle önemi düşünülürse (bak. Balcı 2020), yazım hatalarına yer vermemek, yazım kurallarına uymak gerekir. Oysa bazı masallarda noktalama işaretlerinin kullanılmadığı, kiminde cümle içinde olmaması gereken büyük harf kullanımının olduğu görülmüştür.

Bunun dışında internet sayfalarında masalla ilgili resimler bulunması olumlu bir özelliktir. Ancak aynı zamanda bu sayfalarda reklamlar da yer almaktadır. Bu da aslında rahat okunmasını engelleyen faktörlerden biridir.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

"Cinderella (Külkedisi) Masalı ve Hikayesi Oku - Baloya giden külkedisi…" 14.05.2020. (https://www.milliyet.com.tr/cocuk/masal/cinderella-kulkedisi-masali-ve-hikayesi-oku-baloya-giden-kulkedisi-6197713. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

"Külkedisi Sindirella Çocuk Masalı" 2018. (https:// www. bebeko. com. tr/ blog/ kulkedisi-sindirella-cocuk-masali- 116. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

"Külkedisi Sindirella Masalı" 2023. Dünya Klassikleri Masalı.(https://www.masaloku.net/kulkedisi-masali. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

"Külkedisi" 2023. Çocuk Masalları. (https://www.masal.org/kulkedisi.html. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

Grimm. *"Külkedisi Grimm Kardeşler bir peri masalı"* (https:// www. grimmstories. com/tr/grimm_masallari/kulkedisi. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

"Külkedisi Gerçek Hikayesi Oku" 12. Ocak 2019. (https://masaloku.com.tr/kul-kedisi/. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

"Sindirella Külkedisi Masalı" 27 Aralık 2020. (https://www.masallaroku.com/sindirella-kulkedisi-masali/. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

"Külkedisi Sindirella Masalı Oku" 12 Aralık 2021. (https://www.masallaroku.com/sindirella-kulkedisi-masali-hikayesi/. Erişim Tarihi: 25.02.2023)

İkincil Kayanklar

Balcı, T. & Darancık, Y. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Ortamındaki Dil Edimleri. *Schriften zur Sprache und Lıteratur / Dil ve Edebiyat Yazıları*, Londra: IJOPEC Publication, s. 283-296.

Balcı, T. (2020). Die Wochenmarktsprache. *Schriften zur Sprache und Lıteratur IV / Dil ve Edebiyat Yazıları IV*, Londra: IJOPEC Publication, s. 45-50.

Boratav P. N. (1969). *Az Gittik Uz Gittik*, İstanbul: Adam Yayınları.

Boratav P. N. (1992). *Zaman Zaman İçinde*, İstanbul: Adam Yayınları.

Boratav P.N. (2000). *Tekerleme*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Lüthi M. (1979). *Märchen*, Stuttgart: J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung.

Schweikle G. & Schweikle I. (1990). *Metzler Literatur Lexikon*. Stuttgart: J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung.

Wilpert G. (1989). *Sachwörterbuch der Literatur*. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

Yıldırım-Aksöz M. (2009). *Yazınsal Türler*, Konya: Çizgi Yayınevi.

Yıldırım-Aksöz. (2012). *Kısa Anlatı Türleri ve Öğretimi*, Konya: Çizgi Yayınevi.